C/2025/5143

2025.10.28.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye

Az általános érdekű szolgáltatások szerepe az uniós versenyképesség, társadalmi kohézió és demokrácia szempontjából

(saját kezdeményezésű vélemény)

(C/2025/5143)

Előadó: **Thomas KATTNIG**

Tanácsadók:	Barbara SAK (az előadó felkérésére)
	Valeria RONZITTI (az I. Csoport felkérésére)
Közgyűlési határozat:	2025.2.27.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 52. cikkének (2) bekezdése
Illetékes szekció:	„Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2025.6.24.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2025.7.16.
Plenáris ülésszak száma:	598.
A szavazás eredménye: (mellette/ellene/tartózkodott)	175/3/12

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) kéri, hogy jobban ismerjék el az általános érdekű szolgáltatások holisztikus szerepét az európai szociális modellben, és erősítsék meg a fenntartható versenyképességre, a társadalmi, gazdasági és területi kohézióra, valamint a demokráciára gyakorolt lehetséges hatásukat.

1.2. Elismerve, hogy a korszerű általános érdekű szolgáltatásoknak központi szerepe van a fenntartható jólét és a versenyképesség előmozdításában, az uniós politikák jelenlegi ágazati megközelítésével szemben az EGSZB holisztikus megközelítést szorgalmaz az általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozó politikák kapcsán. Ebben a szellemben az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy egy az általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozó cselekvési terv formájában tegyen konkrét lépéseket a Letta-jelentés ajánlásainak végrehajtására.

1.3. Az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy biztosítsák a megfizethető, magas színvonalú alapszolgáltatásokhoz való egyetemes és egyenlő hozzáférést. Ez társadalmi igazságosság kérdése, mivel az általános érdekű szolgáltatások ára nem függ a felhasználók vásárlóerejétől. Az általános érdekű szolgáltatások és az azok egyetemes ellátásának biztosításához szükséges infrastruktúrák kulcsszerepet játszanak az EU gazdaságában és jóllétében. A polgárok állam és társadalom iránti bizalmának pilléreit képezik, ezáltal hozzájárulnak a kohézióhoz. Ezt a célt pénzügyi és szabályozási reformokkal kell elérni. Az általános érdekű szolgáltatások finanszírozása nem fogyasztási jellegű kiadásnak, hanem a jövőbe való beruházásnak minősül. Az általános érdekű szolgáltatásokhoz megfelelő és stabil finanszírozásra van szükség, mivel kulcsfontosságú szerepet játszanak a kohéziós politikában és a hosszú távú biztonsági és felkészültségi stratégiában.

1.4. Az EGSZB megállapítja, hogy az infrastruktúra-beruházási politikával rendelkező és a minőségi közszolgáltatások ellátásához megfelelő finanszírozást biztosító országokban a polgároknak és a vállalkozásoknak kevesebbet kell költeniük „élő/működési” költségekre. Az EGSZB ezért rámutat, hogy ha azt akarjuk, hogy javuljon az elégedettség és a demokráciába vetett bizalom, az általános érdekű szolgáltatásokat megfelelően kell finanszírozni, fejleszteni kell, és jobban összhangba kell hozni a polgárok igényeivel.

1.5. A közszolgáltatásokba történő beruházások terén biztosítani kell a regionális egyensúlyt. Ebben az értelemben a közberuházások – különösen a Kohéziós Alaphoz kapcsolódóak – különleges megítélést érdemelnek a költségvetési szabályok végrehajtása során, tükrözve a hosszú távú konvergenciához és rezilienciához való hozzájárulásukat.

1.6. Az uniós gazdaság fenntarthatóbbá és inkluzívabbá tétele érdekében a közbeszerzési irányelv felülvizsgálata során az újításoknak elsősorban az egyszerűsítésre és arra kell összpontosítaniuk, hogy a tisztán áralapú megközelítésről egyértelműen áttérjenek a megfelelő ár-érték arányon alapuló rendszerre, ugyanakkor ösztönözniük kell a vonatkozó uniós célokon alapuló szociális és fenntartható kritériumokat, valamint a kkv-k közbeszerzéshez való jobb hozzáférését.

1.7. A digitális hálózatok napjainkban az általános érdekű szolgáltatások részét képezik, és nélkülözhetetlenek a társadalmi részvételhez és a gazdasági fejlődéshez. A digitális évtized helyzetéről szóló 2025. évi jelentéssel összhangban a kormányzati digitális infrastruktúrát meg kell reformálni, csökkentve az EU-n kívüli szolgáltatóktól való függőséget, ugyanakkor fokozni kell az EU szuverenitását és biztonságát, különösen a konnektivitás és a közszolgáltatások nyújtása terén.

1.8. Az általános érdekű szolgáltatások egyetemes hozzáférhetősége és területi kötöttsége azt tükrözi, hogy e szolgáltatások nyújtása szükségszerűen a szubszidiaritáson alapul, ami lehetővé teszi a polgárok számára az együttdöntést és a demokratikus ellenőrzést.

1.9. Az uniós politikák jelenlegi ágazati megközelítésével szemben az EGSZB holisztikus megközelítést szorgalmaz az általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozó politikák kapcsán. Ebben a szellemben az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy egy az általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozó cselekvési terv formájában tegyen konkrét lépéseket a Letta-jelentés ajánlásainak végrehajtására. A tervnek el kellene ismernie, hogy a korszerű általános érdekű szolgáltatásoknak központi szerepe van a fenntartható jólét és a versenyképesség előmozdításában.

1.10. Tekintettel az általános érdekű szolgáltatások széles körű szerepére, megbízható adatokon alapuló kutatás révén fel kell mérni, hogy e szolgáltatásoknak milyen potenciálja, illetve jelentősége van a különböző gazdasági ágazatokban. Ezt statisztikák alapján rendszeresen nyomon is kell követni, kiemelve, hogy az általános érdekű szolgáltatásoknak alapvető strukturális szerepe van a jelenlegi többszörös válságok közepette megvalósítandó fenntartható átállások biztosításában.

2. **Háttér**

2.1. Az általános érdekű szolgáltatások – például az egészségügyi ellátás, az idős- és gyermekgondozás, az oktatás, a szociális szolgáltatások, az energia- és vízellátás és a tömegközlekedés – a versenyképesség, az európai szociális modell és a demokratikus részvétel sarokkövei Európában. Jelentőségük messze túlmutat a szolgáltatások szakmai jellegén: a közjót szolgálják, előmozdítják a társadalmi befogadást, erősítik az állami intézményekbe vetett bizalmat és támogatják a felkészültséget és a társadalmi rezilienciát, különösen többszörös válságok idején.

2.2. Az Európai Bizottságnak el kell ismernie a modern általános érdekű szolgáltatások központi szerepét a fenntartható jólét és versenyképesség előmozdítására irányuló új tervében, többek között a versenyképességi iránytű és a tisztaipar-megállapodás révén.

2.3. Az általános érdekű szolgáltatások jelentős szerepet játszanak az európai gazdaságban. 2021-ben az általános érdekű szolgáltatások és a közszolgáltatások 3 721 milliárd EUR hozzáadott értéket teremtettek az EU27-ben, ami a teljes hozzáadott érték 28,4 %-át teszi ki. Mindemellett e területen állt alkalmazásban az EU27 munkavállalóinak 31,1 %-a (65,2 millió ember), és e szolgáltatások képviselték az EU27-ben 2021-ben végrehajtott összes beruházás 19,7 %-át (632,6 milliárd EUR) ([1]).

2.4. Az Európai Bizottság az általános érdekű szolgáltatásokat három kategóriába sorolja: gazdasági, nem gazdasági és szociális ([2]):

— az **általános gazdasági érdekű szolgáltatások** olyan alapszolgáltatások, amelyek ellenszolgáltatás fejében vehetők igénybe, és a belső piacra és a versenyre vonatkozó európai uniós szabályok hatálya alá tartoznak. A kérdéses szabályoktól azonban el lehet térni, ha ezt az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáféréshez fűződő jog védelme indokolja,

— a **nem gazdasági jellegű szolgáltatásokra**, például a szociális biztonsági rendszerekre nem vonatkoznak külön európai uniós jogszabályok, illetve belső piaci vagy versenyszabályok,

— az **általános érdekű szociális szolgáltatások** a szolidaritás és az egyenlő hozzáférés elve alapján a kiszolgáltatott emberek szükségleteit hivatottak kielégíteni. Ezek gazdasági és nem gazdasági jellegűek egyaránt lehetnek.

([1]) Statistical update on services of general interest (SGIs), Belgium Kormányának Szövetségi Tervezőirodája, 2024. május.
([2]) https://commission.europa.eu/topics/single-market/services-general-interest_hu.

2.5. A magas színvonalú, megfizethető és hozzáférhető közszolgáltatások és általános érdekű szolgáltatások nemcsak alapvető fontosságúak, hanem a polgárok, a vállalkozások és a kormányok javát szolgáló, hasznos eszközt is jelentenek. Ez a Covid19-válság és az Ukrajna elleni orosz agressziós háború által okozott energiaválság során is nyilvánvaló volt. A civil társadalmi szervezetek, illetve a szociális gazdaság strukturált hálózatai nélkül azonban ezeket a válságokat nem lehetett volna leküzdeni.

2.6. A közszolgáltatók és az általános érdekű szolgáltatások területén dolgozók létfontosságú munkát és szakértelmet biztosítanak. Az, hogy reagálni tudnak a környezetkárosodás megelőzése és az éghajlati kihívások pozitív kezelése érdekében; az, hogy mozgásterük is van és cselekedni is tudnak, méghozzá a közjó érdekében, a közösség, nem pedig a részvényesek javára, és az, hogy a helyi körülményekhez szabott megoldásokat kínálnak, az általános érdekű szolgáltatások „alapvető" szereplőivé teszi őket.

2.7. A közművekbe és a kollektív szolgáltatásokba történő beruházások elhanyagolása hosszú távú következményekkel jár, amelyeket később költségesebben lehet megoldani. A jövő nemzedékeinek jóléte a hosszú távú biztonságon, a jól működő közszolgáltatásokon és a valamennyi gazdasági ágazatban működő általános érdekű szolgáltatásokon alapul, beleértve a nem gazdasági jellegű általános érdekű szolgáltatásokat is. Mivel ezek mindegyike releváns a felkészültség szempontjából, a biztonsági és védelmi kérdések kezelésére irányuló jelenlegi erőfeszítések nem válhatnak a társadalmi kohéziót erősítő szolgáltatások, az oktatás és az emberi jóllét kárára.

2.8. Az európai versenyképesség jövőjéről szóló jelentésében Mario Draghi hangsúlyozza, hogy az általános érdekű szolgáltatások mennyire fontosak az innováció, a fenntartható növekedés, az uniós gazdasági biztonság és a felkészültség szempontjából számos olyan területen, mint az energiaellátás, az infrastruktúra, az oktatás és a képzés. A tartós versenyképesség biztosítása szempontjából különösen fontosak a munkavállalók készségei és ismeretei. A Letta-jelentés eközben cselekvési tervet szorgalmaz az általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozóan, amelyek stabil finanszírozást igényelnek.

2.9. Az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokhoz való hozzáférés részét képezi az alapvető jogoknak és a szociális jogok európai pillérének. Míg a pillér 20. elve kifejezetten az „alapvető" szolgáltatásokat említi, más elvek az általános érdekű szolgáltatások olyan fontos területeit körvonalazzák, mint az oktatás, a lakhatás és segítségnyújtás a hajléktalanok számára, a gyermekgondozás és a tartós ápolás-gondozás, a fogyatékossággal élő személyek társadalmi befogadása és az egészségügyi ellátás. Az általános érdekű szolgáltatások az EUMSZ 14. cikke értelmében az általános érdekű szolgáltatásokról szóló 26. jegyzőkönyvben – amelyet az EUMSZ-hez és az EUSZ-hez is csatoltak –, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának 36. cikkében meghatározott közös uniós értékek részét képezik.

2.10. Idevonatkozó felmérések azt mutatják, hogy a polgárok átlagosan mindössze 54 %-a elégedett az általános érdekű szolgáltatásokkal. Az eredmények tagállamonként jelentősen eltérnek. Az országukban elérhető közszolgáltatásokat megfelelőnek tartók aránya Luxemburgban 94 %, Hollandiában 86 %, Ausztriában pedig 78 %, miközben Görögországban, Olaszországban és Portugáliában az emberek 70, 63, illetve 58 %-a elégedetlen a közszolgáltatásokkal ([3]). Az infrastruktúra-beruházási politikával rendelkező és a minőségi közszolgáltatások ellátásához megfelelő finanszírozást biztosító országokban a polgároknak és a vállalkozásoknak kevesebbet kell költeniük „élő/működési" költségekre.

2.11. Az általános érdekű szolgáltatások a körforgásos egységes piac éllovasai. Az újrafeldolgozásra azonban gyakran nincsenek egységes szabványok, ami miatt az újrafeldolgozott termékek költségesebbek, mint az elsődleges termékek. Ezért a gyártókat ösztönözni kell arra, hogy másodlagos anyagokat használjanak. Harmonizált műszaki előírásokkal és szabványokkal el kell érni, hogy a termékek tervezésüknél fogva újrafeldolgozhatók legyenek.

3. **Általános megjegyzések**

3.1. A gazdasági fejlődés pilléreként szolgáló általános érdekű szolgáltatások erős strukturális támogatást jelentenek Európa versenyképessége számára, mivel biztosítják, hogy ne csak a polgárok, hanem minden vállalkozás, szervezet és közjogi szerv is hozzáférjen azokhoz az alapvető szolgáltatásokhoz, amelyek nemcsak a társadalmi, területi és gazdasági kohézióhoz, hanem az európai gazdaság egészének működéséhez is szükségesek.

3.2. A mindenki számára elérhető, magas színvonalú általános érdekű szolgáltatások az európai szociális modell kulcsfontosságú elemei, és hatással vannak a demokráciára, valamint a polgárok hatóságokhoz és kormányokhoz való hozzáállására is. Az EGSZB úgy véli, hogy a tagállamoknak rugalmasságra és autonómiára van szükségük ahhoz, hogy a közszolgáltatásokat saját szükségleteiknek és hagyományaiknak megfelelően szervezzék meg, és eközben magas szintű normákat is biztosítsanak például az egyetemes (társadalmi, fizikai és területi) hozzáférés, a folytonosság, a megbízhatóság, a biztonság, a megfizethetőség, az elszámoltathatóság, az alkalmazkodó- és reagálóképesség, valamint a hosszú távú fenntarthatóság tekintetében.

([3]) 101. sz. Eurobarométer felmérés, 2024. tavasz.

3.3. A hozzáférés és a helyhez kötöttség azt mutatja, hogy az általános érdekű szolgáltatások fontos szerepet játszanak a részvétel, az együttdöntés és a demokratikus ellenőrzés lehetővé tételében, valamint az intézményekbe vetett bizalom növelésében. A mindenki számára megfizethető alapvető szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés biztosítása alapvetően fontos mind a társadalmi igazságosság, mind a társadalmi kohézió szempontjából, mivel az általános érdekű szolgáltatások ára független a felhasználók vásárlóerejétől. Amint azt a TEN/772. sz. vélemény kiemeli, az általános érdekű szolgáltatások közös létrehozása hatékony módja a részvételi demokrácia ösztönzésének és az európai integráció erősítésének.

3.4. Kulcsfontosságú általános érdekű szolgáltatásként a biztonságos, megfelelő, hozzáférhető és megfizethető lakhatás fontos emberi jog, a jóllét alapvető eleme, és gyakorlatilag az összes többi általános (gazdasági) érdekű szolgáltatás előfeltétele. A lakóhely kulcsfontosságú az állampolgárság és a társadalmi kapcsolatok szempontjából.

3.5. A digitális évtized helyzetéről szóló 2025. évi jelentéssel összhangban a kormányzati digitális infrastruktúrát meg kell reformálni, csökkentve az EU-n kívüli szolgáltatóktól való függőséget, ugyanakkor fokozni kell az EU szuverenitását és biztonságát, különösen a konnektivitás és a közszolgáltatások nyújtása terén. Az online szolgáltatások a nehezen elérhető emberek és társadalmi csoportok részvételét is javítják. A demokrácia alapvető infrastruktúrája részének tekintett, megfelelően finanszírozott független újságírás, valamint az információk megfelelően ellenőrzött és szabályozott terjesztése és megvitatása lehetővé teszi a párbeszédet és megelőzheti az antidemokratikus szélsőségességet. Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a demokratikus társadalomnak feltétlenül vissza kell vennie az információáramláshoz szükséges infrastruktúra és szolgáltatások feletti ellenőrzést, ahogy korábban a kommunikációs infrastruktúra esetében is történt.

3.6. Az általános érdekű szolgáltatások nyújtása központi szerepet játszik a digitális infrastruktúra bővítésében, melynek célja, hogy minden polgár számára egyenlő hozzáférést biztosítsanak a digitális hálózatokhoz és szolgáltatásokhoz. A vidéki, ritkán lakott vagy gazdaságilag gyenge régiókban, például a szigeteken ezt a bővítést gyakran állami szervek vagy szociális gazdasági szereplők végzik, mivel a piac maga nem ruház be ebbe kellő mértékben. A digitális infrastruktúra számos más általános érdekű szolgáltatás, például az e-egészségügy, az online oktatás és a – mezőgazdaság és valamennyi gazdasági szereplő számára is alapvető fontosságú – digitális közigazgatás előfeltétele. A digitális hálózatok ezért maguk is az általános érdekű közszolgáltatások részét képezik, és nélkülözhetetlenek a társadalmi részvételhez és a gazdasági fejlődéshez.

3.7. Az uniós politikák jelenlegi ágazati megközelítésével szemben az EGSZB holisztikus megközelítést szorgalmaz az általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozó politikák kapcsán. Ennek szellemében az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a szociális gazdaságra vonatkozó cselekvési terv ([4]) mintájára tegyen konkrét lépéseket a Letta-jelentés ajánlásainak végrehajtására, és a szociális jogok európai pillérére vonatkozó cselekvési terv közelgő felülvizsgálatával összefüggésben dolgozzon ki cselekvési tervet az általános érdekű szolgáltatásokra vonatkozóan, különös figyelmet fordítva a pillér 20. alapelvének, valamint a „maradás szabadsága” fogalmának érvényesítésére.

3.8. Az Eurofound életminőségről és közszolgáltatásokról szóló 2019. évi kiemelt jelentése ([5]) azt mutatja, hogy a közszolgáltatások és a bizalom között pozitív korreláció van, ami arra is rámutat, hogy a nyilvánosság részvétele nagyon hasznos a szolgáltatások közös tervezésében. A jelentés hangsúlyozza, hogy az országok és a különböző társadalmi csoportok között változatlanul egyenlőtlenségek állnak fenn. Jelentős eltérések mutatkoznak az elérhető szolgáltatások terén, és a tényleges hozzáférést is különböző akadályok gátolják. Az eredmények rámutatnak arra, hogy a szolgáltatások színvonala egyenlőtlen, ugyanakkor jelzik azt is, hogy miként lehetne megfelelőbb támogatást nyújtani. Az Eurofound hangsúlyozza, hogy a minőségi közszolgáltatások nyújtásának javítása elengedhetetlen a szociális jogok európai pillére célkitűzéseinek eléréséhez.

3.9. A gazdasági fejlődés mellett az általános érdekű szolgáltatások nyújtóinak a szolgáltatásnyújtás megszervezésekor a fenntartható fejlődési célok – pl. a szegénység felszámolása a hozzáférhetőség és a megfizethetőség biztosítása révén; a nemek közötti egyenlőség; a megfizethető, megbízható és fenntartható energiához, a vízhez és megfelelő higiénés körülményekhez való hozzáférés mindenki számára; a tisztességes munka (beleértve a kellő gondosság elvének megfelelő ellátási láncot) – teljesítésére is törekedniük kell. Ezeknek a fenntartható fejlődési céloknak olyan társadalmi igazságossági dimenziójuk van, amely kihat a kohézióra, ez pedig pozitív hatással van a demokráciára.

3.10. Ahol alacsony az elégedettségi szint, nagyon valószínű, hogy az elégedetlenség hátterében az általános érdekű szolgáltatásokba való beruházások megszorító politikák miatti visszafogása, a szolgáltatások költségeinek a piaci logika miatti növekedése és az elégtelen beruházások állnak. A 101. sz. (2024. tavaszi) standard Eurobarométer felmérés adatai az Eurofound 2024. évi életminőség-felmérésével ([6]) összhangban megerősítik, hogy az a 12 uniós tagállam, ahol magasabb az élettel és a demokráciával való elégedettség aránya, a közszolgáltatások nyújtásával való elégedettség terén is az elsők között van. Az EGSZB ezért rámutat, hogy ha azt akarjuk, hogy javuljon az elégedettség és a demokráciába vetett bizalom, az általános érdekű szolgáltatásokat megfelelően kell finanszírozni, fejleszteni kell, és jobban összhangba kell hozni a polgárok igényeivel.

([4]) https://social-economy-gateway.ec.europa.eu/eu-initiatives/seap_hu.

([5]) Eurofound, *Challenges and prospects in the EU: Quality of life and public services*, 2019 (https://www.eurofound.europa.eu/en/publications/all/challenges-and-prospects-eu-quality-life-and-public-services#read_publication).

([6]) Eurofound (2024), Quality of life in the EU in 2024: Results from the Living and Working in the EU e-survey (https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/2025-01/ef24028en.pdf).

3.11. A tiszta ipar és a körforgásos gazdaság előmozdítására irányuló európai bizottsági stratégia egyértelműen megjelenik a tiszta iparról szóló irányelvben és a körforgásos gazdaságról szóló jogszabályban. Ez egy olyan folyamat kezdetét jelzi, amely hangsúlyozza általában az általános érdekű szolgáltatások fontosságát a gazdasági stratégia szempontjából, és különösen az általános érdekű szolgáltatások tervezésének és az azokra fordított kiadásoknak a jelentőségét.

3.12. Az EGSZB úgy véli, hogy meg kell kezdeni a szén-dioxid-mentesítéssel kapcsolatos bevált gyakorlatok folyamatos, uniós szintű elemzését. Emellett kutatásalapú megközelítéssel értékelni kell az általános érdekű szolgáltatások szerepét és jelentőségét, hogy adatokkal rendelkezzünk arról, hogy az általános érdekű szolgáltatások nyújtói mennyiben járulnak hozzá az EU fenntartható versenyképességéhez. Ezt is rendszeresen nyomon lehetne követni, például egy Eurostat-eredménytáblán keresztül.

3.13. Amint arra az EGSZB korábbi véleményeiben rámutatott, az általános érdekű szolgáltatásoknak inkluzívnak, versenyképesnek, színvonalasnak és megfizethetőnek kell lenniük. Ezt a célt pénzügyi és szabályozási reformokkal kell elérni. Az általános érdekű szolgáltatások finanszírozása nem fogyasztási jellegű kiadásnak, hanem a jövőbe való beruházásnak minősül. Az általános érdekű szolgáltatásokba történő fenntartható beruházások garantálása érdekében e szolgáltatásokat prioritásként kell kezelni és meg kell őrizni az uniós gazdasági kormányzási keretekben, elismerve, hogy stratégiai szerepük van a társadalmi kohézió és a hosszú távú versenyképesség szempontjából. Amint azt most a védelmi kiadások mentességének példája mutatja, ilyen mentesség igenis adható, és ennek semmi köze a költségvetési korlátozásokhoz, csak politikai akarat kérdése. Mivel az általános érdekű szolgáltatások egyszerre a holisztikus védelmi politika részét is képezik, és ettől függetlenül a versenyképesség és a demokrácia biztosításához sürgősen szükséges beruházásnak minősülnek, fontos, hogy ezek is mentesítést kaphassanak, mégpedig minél előbb.

3.14. A Kohéziós Alaphoz és az Igazságos Átmenet Alaphoz hasonló eszközöket alapvetően fontos megerősíteni és hosszú távon biztosítani. Ezek segíthetnek a zöld átállás előmozdításában és az általános érdekű szolgáltatások megerősítésében. A Kohéziós Alap kiadásai mostanáig a regionális egyenlőtlenségek kezelésére korlátozódtak. Olyan általánosabb kohéziós politikára van szükség, amely kezeli a társadalmi egyenlőtlenségeket és erősíti az európai összetartozás érzését. A Kohéziós Alap kiadásait növelni kell, nem pedig csökkenteni. Ha a katonai kiadásokat a kohéziós politika kárára növelik, Európa nem fog erősödni. Az EU közös hitelfelvételt indíthatna, ahogy azt a világjárvány idején is tette. Ezenkívül a társadalmi és regionális kohézióra fordított kiadásokat legalább ugyanolyan rugalmassággal kell biztosítani, mint a stratégiai ágazatokra, például a védelemre fordított kiadásokat, elismerve a kohézió alapvető szerepét az EU gazdasági és társadalmi stabilitásának biztosításában. Az EGSZB amellett szól, hogy ezt a mentesítési szabályt a biztonsági és védelmi intézkedések, valamint az általános érdekű szolgáltatások tágabb megközelítésében alkalmazzák annak érdekében, hogy prioritásként lehessen kezelni a növekedésorientált közberuházásokat, és ne legyen szükség kompromisszumra a védelmi és a szociális kiadások között.

3.15. Az egységes piac által biztosított szabadságok és a versenyjog, különösen az állami támogatásokra és a közbeszerzésre vonatkozó jogszabályok korlátozzák az általános érdekű szolgáltatások és az általános gazdasági érdekű szolgáltatások szervezésének és finanszírozásának lehetőségeit. Az általános gazdasági érdekű szolgáltatásokról szóló csomagban ([7]) szereplő különös szabályokat alaposan felül kell vizsgálni. Egyértelműen meg kell határozni, hogy mely általános érdekű szolgáltatások nem tartoznak az állami támogatásokra vonatkozó jogszabályok hatálya alá. Az EGSZB azt is javasolja, hogy bizonyos általános gazdasági érdekű szolgáltatások, mint például a lakhatás, az egészségügyi ellátás és a szociális szolgáltatások esetében az ellentételezésre több állami támogatást és hosszabb határidőket biztosítsanak. A regionális és európai hozzáadott érték növelése érdekében meg kell őrizni és a határértékek emelésével ki kell terjeszteni a közvetlen odaítélés lehetőségét. Az uniós gazdaság fenntarthatóbbá és inkluzívabbá tétele érdekében a közbeszerzési irányelv felülvizsgálata során az újításoknak elsősorban az egyszerűsítésre és arra kell összpontosítaniuk, hogy még inkább ösztönözzék a vonatkozó uniós célokon alapuló szociális és fenntarthatósági kritériumok alkalmazását, és hogy a kkv-k jobban hozzáférjenek a közbeszerzéshez. A tisztán áralapú megközelítést ezért száműzni kell a megfelelő ár-érték arányon alapuló rendszer javára. Hasonlóképpen rövidíteni kell az alvállalkozói láncokat, és érvényesíteni kell a fővállalkozói felelősséget, ezáltal uniós szinten harmonizálva a fontos elemeket. Ezenkívül annak érdekében, hogy mind a szolgáltatók, mind az ügyfelek számára biztosítsák a tervezési stabilitást, engedélyezni kell, hogy meghosszabbítsák a szociális szolgáltatásokra vonatkozó szerződések három évre korlátozott időtartamát, és egy bizonyos küszöbértékig a közszférabeli házon belüli együttműködési rendszereket is engedélyezni kellene.

3.16. Az általános érdekű szolgáltatások finanszírozásának kérdése mellett alapvetően fontos, hogy biztosítsák a szükséges szakképzett munkaerő rendelkezésre állását és hogy elegendő számú embert (át)képezzenek. Ugyanígy szükség van minőségi és termelékeny munkahelyek teremtésére. Ez pedig hatékony szociális párbeszédet, méltányos bérezést és jó munkafeltételeket jelent az általános érdekű szolgáltatások ágazatában és azon kívül dolgozó munkavállalók számára.

3.17. A számos tagállamot sújtó költségvetési korlátok miatt fennáll a veszélye, hogy versenyképességi és költségvetési kérdések miatt szem elől tévesztjük az olyan, ezeknél fontosabb tényezőket, mint a demokrácia, az emberi jogok és az életminőség. Az általános érdekű szolgáltatások jövőjéről folytatott megbeszélések nem korlátozódhatnak pusztán azok „financializációjára”. Fennáll a veszélye, hogy az általános érdekű szolgáltatások kétszintű rendszere jön létre, ahol az alapvető szolgáltatások minősége romlik, és a polgárok kénytelenek fizetni, ha gyorsabb, jobb minőségű szolgáltatásokat akarnak. A nem alapvető magánszolgáltatások esetében, amelyek nem minősülnek általános érdekű szolgáltatásnak, ez a piaci logika indokolt, de fontos biztosítani, hogy a lakosság alapvető szükségleteit kielégítő és a társadalmi és területi kohéziót biztosító közszolgáltatások esetében ne érvényesüljön ([8]).

([7]) Európai Bizottság: SGEI-csomag: https://competition-policy.ec.europa.eu/state-aid/legislation/sgei_en.
([8]) Lásd még: Michael Sandel: What Money Can't Buy: The Moral Limits of Markets, 2013.

3.18. Elő kell mozdítani az általános érdekű szolgáltatásoknak a jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenségek ellensúlyozásában, valamint a demokrácia megerősítésében betöltött kulcsfontosságú szerepének szélesebb körű megértését. A konstruktív szerepvállalás ösztönzése érdekében a közszolgáltatóknak, a munkavállalóknak és a felhasználóknak meg kell érteniük egymás nézőpontját. Az általános érdekű szolgáltatások aktívabb támogatása erősítheti a munkavállalók elkötelezettségét, ahogy az is, ha nagyobb mértékben elismerik e szolgáltatásoknak a társadalom és a társadalmi kohézió szempontjából betöltött jelentőségét. Ha a polgárok és az általános érdekű szolgáltatások területén dolgozó munkavállalók közötti párbeszéd keretében felhívják a figyelmet e dolgozók munkájára, az előmozdíthatja a kollektív szolgáltatások iránti nagyobb tiszteletet és az elkötelezettséget. A nyitott működésre irányuló politikák, az iskolai látogatások és a reklámkampányok pozitív eredményeket hoztak az önkormányzati szolgáltatások területén.

3.19. Minél jobban bevonják a polgárokat a közművekkel és kollektív szolgáltatásokkal kapcsolatos döntések meghozatalába, annál jobb, mind a valódi részvételi demokrácia, mind pedig annak szempontjából, hogy a polgárok a jövőben jobban elfogadják és hajlandóbbak arra, hogy a szolgáltatás igénybevételért méltányos módon (pl. adók vagy szolgáltatási díjak formájában) kivegyék a részüket a pénzügyi hozzájárulásokból.

3.20. Az EGSZB határozottan úgy véli, hogy az oktatásba és a kutatásba való beruházás elengedhetetlen Európa gazdasági erejének fenntartásához, és ezzel egyidejűleg a demográfiai változások (munkaerő- és szakemberhiány), a technológiai fejlődés és az éghajlati kihívások kezeléséhez. Ez egyben az általános érdekű szolgáltatásokba, a közoktatási rendszerekbe, valamint a felsőoktatásba, a kutatásba és az innovációba (pl. Horizont Európa) való beruházást is jelent, jövőbeli versenyképességünk és jóllétünk biztosítása érdekében.

Brüsszel, 2025. július 16.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Oliver RÖPKE